

Aansprakelijkheid

Wie zijn gat verbrandt, ... ?

COLOFON

Verantwoordelijk Uitgever

SCOUTS en GIDSEN

VLAANDEREN vzw

v.u. Christophe Lambrechts

Lange Kievitstraat 74

2018 Antwerpen

© november 2010

www.scoutsengidsenvlaanderen.be

Snel wegwijs in deze brochure?

Er is een fout gebeurd...

Wie is verantwoordelijk?
→ Aansprakelijkheid
Hfdst 2

Per ongeluk:
Burgerlijke
aansprakelijkheid
Hfdst 4.1

Contract niet nagekomen:
Contractuele
aansprakelijkheid
Hfdst 4.2

Overtreding van de wet:
Strafrechtelijke
aansprakelijkheid
Hfdst 4.3

Voorlopig niemands fout:
Objectieve
aansprakelijkheid
Hfdst 4.4

Tegen "uw geweten" of dat van
Scouts en Gidsen Vlaanderen?:
Morele
aansprakelijkheid
Hfdst 4.5

Standaard verzekering via
Scouts en Gidsen Vlaanderen?
→ **Hfdst 5**

Burgerlijke
aansprakelijkheid:
JA

Strafrechtelijke
aansprakelijkheid:
NEEN

Contractuele
aansprakelijkheid:
NEEN

Objectieve
aansprakelijkheid:
NEEN

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
1 Enkele begrippen op een rijtje.....	6
2 Definitie aansprakelijkheid.....	9
3 De aansprakelijkheidsboom	11
4 Types aansprakelijkheid	12
4.1 Burgerlijke (buitencontractuele) aansprakelijkheid.....	12
a) Definitie	12
b) Belangrijke begrippen en inzichten	13
c) Wie kan er burgerlijk aansprakelijk zijn?	15
4.2 (Burgerlijke) Contractuele aansprakelijkheid.....	18
a) Definitie	18
b) Belangrijke begrippen & inzichten.....	19
c) Wie kan contractueel aansprakelijk worden gesteld?	20
d) Wanneer kan je aansprakelijk worden gesteld?.....	20
4.3 Strafrechtelijke aansprakelijkheid	21
a) Definitie	21
b) Wat houdt dit in?.....	21
c) Wie kan strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld?	23
4.4 Objectieve aansprakelijkheid	25
a) Definitie	25
b) Verzekering objectieve aansprakelijkheid	25
c) Noodzakelijk voor een scouts- en gidsengroep?.....	26
d) burenhinder	26
4.5 Morele aansprakelijkheid	27
a) Persoonlijke morele aansprakelijkheid	27
b) Morele aansprakelijkheid tegenover Scouts en Gidsen Vlaanderen	27
5 Aansprakelijkheid en verzekeringen	28
5.1. De vrijwilligerswet	28
5.2. Verzekeringen bij Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw.....	28
5.3. Wanneer geldt wat?	29
6 FAQ aansprakelijkheid	31
7 Nuttige links en adressen	32

Voorwoord

Bij de werking van een scoutsgroep komt bijzonder veel kijken.

Dingen lopen vaak heel goed: de kinderen beleven het kamp van hun leven, het gehuurde lokaal is perfect in orde, niemand raakt gewond tijdens de spelen en alle materiaal blijft onbeschadigd.

Maar spijtig genoeg loopt het af en toe ook eens mis:

- een andere scoutsgroep huurt jullie tenten, maar achteraf blijkt dat er een hele hoop palen zijn gesneuveld en het zeil vol scheuren en schimmels zit...
- een frisbee waait harder door dan verwacht en beschadigt de auto van een buur...
- een jin probeert drugs mee te smokkelen op buitenlands kamp, maar wordt gepakt bij de grenscontrole...

Al snel wordt er dan naar iemand gezocht die de schuld krijgt en die alle schade moet betalen.

Maar wie heeft het dan gedaan? Wiens fout was het en is die daar tegen verzekerd? Een belangrijk begrip bij deze problemen is ongetwijfeld 'aansprakelijkheid'.

Deze juridisch term dekt vele ladingen en is bijzonder belangrijk voor een scoutsgroep, zeker als er iets misloopt... Op zo'n moment is het handig om te weten wanneer jij of je organisatie aansprakelijk kunnen worden gesteld.

In deze folder vind je alle informatie terug over aansprakelijkheid die nuttig is bij de werking van een scoutsgroep. Hierbij beperken we ons tot de basisprincipes van aansprakelijkheid. Sluitende oplossingen op probleemstellingen kunnen we niet geven omdat bij al deze problemen vaak de interpretatie van een rechter een grote rol speelt.

Heb je na het lezen van deze folder nog vragen, aarzel dan niet en stuur ons een mailtje!

bestuurszaken@scoutsengidsenvlaanderen.be

1 Enkele begrippen op een rijtje

Contract

Een contract (overeenkomst) is een afspraak tussen 2 of meer partijen, waardoor er rechten en plichten ontstaan. De ene partij moet een prestatie leveren, de andere partij heeft recht op deze prestatie. Als iemand iets koopt of huurt, dan is er automatisch sprake van een contract. Ook een mondelinge overeenkomst is bindend.

Contractant

Natuurlijk persoon of rechtspersoon die een contract heeft afgesloten.

Derden

Een derde is een persoon die geen partij in een (verzekerings)contract is, bv. een ouder, buurman, voorbijganger. Bijvoorbeeld: indien een scoutslid schade veroorzaakt bij de buur, dan is er sprake van "schade aan derden", waarbij de buur "de derde" is.

Feitelijke vereniging

Men spreekt van een 'feitelijke vereniging' wanneer twee of meer personen zich verenigen om een gemeenschappelijk doel te verwezenlijken (bijvoorbeeld een sportclub). Een eigen "clubje" starten dus. In tegenstelling tot een vzw, beschikt een feitelijke vereniging niet over rechtspersoonlijkheid.

Goede huisvader principe

Het principe van de goede huisvader betekent dat men zich gedraagt als een normaal vooruitziend en zorgvuldig persoon (de zgn. goede huisvader of bonus pater familias). 'Vooruitziend' betekent dat men in redelijkheid zich de nadelige gevolgen van zijn handelen probeert in te beelden, m.a.w. dat men deze probeert te voorzien. 'Zorgvuldig' betekent dat men deze nadelige gevolgen probeert te voorkomen door de gepaste voorzorgsmaatregelen te nemen.

Lichamelijke schade

Schade die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeit uit de opgelopen fysieke en/of psychische letsels.

Materiële schade

Schade die niet voortvloeit uit lichamelijke schade en die direct in geld is uit te drukken.

Natuurlijk persoon

Een natuurlijke persoon is, in tegenstelling tot een rechtspersoon, een fysieke persoon, een mens. Hij beschikt over juridische persoonlijkheid. Dit betekent dat hij rechten en plichten heeft, en deze ook kan uitoefenen.

Ondersteunende vzw

Een aantal scoutsgroepen hebben een vzw die de groep ondersteunt. De vzw heeft een apart juridisch statuut en moet zichzelf verzekeren.

Organisatieplicht

Leiding heeft de wettelijke plicht om zoveel mogelijk gevaren te voorzien en uit te sluiten. Dat betekent dat je bij de voorbereiding van een activiteit voldoende aandacht moet hebben voor mogelijke gevaren en dan ook heel concrete voorzorgen moet nemen. Bij beoordeling van een schadegeval waar burgerlijke aansprakelijkheid bij komt kijken, wordt ook de uitvoering van de organisatieplicht op het moment van het ongeval beoordeeld.

Scouts en Gidsen Vlaanderen voorziet een aantal werkdocumenten en publicaties ter ondersteuning van leiding. Belangrijke documenten zijn bijvoorbeeld het **kampvisum** en **lokalenvisum** en de publicatie **Speel op Veilig**. Het is belangrijk de richtlijnen in deze documenten en publicaties te volgen. Bij geschillen worden deze richtlijnen namelijk aangehaald om te bewijzen of al dan niet aan de organisatieplicht werd voldaan!

Een overzicht van alle publicaties vind je op de website:
<http://www.scoutsengidsenvlaanderen.be/publicaties>

Rechtspersoon

Een rechtspersoon is een groepering van individuen, zoals een bedrijf, een vzw, een stichting, ... Een rechtspersoon kan bezittingen en schulden hebben, contracten sluiten, rechtszaken aanspannen of aangeklaagd worden.

Toezichtsplicht

Toezichtsplicht betekent dat je er actief op toeziet dat je leden zichzelf niet in gevaar brengen. Als verkenner met bijlen beginnen te spelen, ben je verplicht om in te grijpen. Als kapoenen in een boom willen klimmen, is het belangrijk om een oogje in het zeil te houden en ervoor te zorgen dat ze voorzichtig zijn. Bij beoordeling van een schadegeval waar burgerlijke aansprakelijkheid bij komt kijken, wordt ook de uitvoering van de toezichtsplicht op het moment van het ongeval beoordeeld.

Verjaring

Vorderingen moeten binnen een bepaald tijdsbestek voor een bevoegde instantie worden aanhangig gemaakt. Gebeurt dit niet, dan kan men na deze periode bijvoorbeeld geen schadevergoeding meer eisen. Het geschil is dan "verjaard". De termijn hangt af van de type vordering (misdrijven, buitencontractuele aansprakelijkheid, contractuele aansprakelijkheid, enz...).

2 Definitie aansprakelijkheid

Aansprakelijk zijn betekent niet meer of minder dan dat je verantwoordelijk bent voor je eigen daden. Je draagt dus zelf de gevolgen van je handelingen.

Enkele voorbeelden:

- *Je kan niet weerstaan aan die mooie MP3-speler in de winkel en neemt er stiekem eentje mee zonder te betalen. Word je betrapt, dan ben je aansprakelijk voor die diefstal en kan het zijn dat je bij de politie belandt. Je riskeert een boete en vervolging en eventueel zelfs een vermelding in je strafblad.*
- *Je bent nogal ruw in een voetbalspelletje en trapt een bal door het raam van de buurman. Je bent aansprakelijk voor de schade bij de buurman.*

Hoewel het de bedoeling is om de scoutswerking zoveel mogelijk zonder ongevallen te laten verlopen zijn deze niet uit te sluiten. Wil dit zeggen dat je voor elk akkefietje mogelijks vervolging of schadevergoeding riskeert? Neen, de wet heeft een aantal voorwaarden ingebouwd.

Er zijn echter wel **2 aansprakelijkheidsregimes**: burgerlijke aansprakelijkheid en strafrechtelijke aansprakelijkheid. Voor beide regimes zijn wettelijk andere basiswaarden vastgelegd.

Een speciaal geval is objectieve aansprakelijkheid. Dit wordt verder in deze folder apart besproken.

We gaan het verder ook nog hebben over morele aansprakelijkheid. Dit heeft geen juridische grondslag, maar heeft te maken met de aansprakelijkheid tegenover Scouts en Gidsen Vlaanderen en de spelregels die de beweging heeft opgesteld.

Eerst gaan we echter verder in op de twee grootste luiken: burgerlijke strafrechtelijke aansprakelijkheid.

Burgerlijke aansprakelijkheid

Dit omvat zowel **contractuele** als **buitencontractuele** aansprakelijkheid.

Hiervoor legt het Burgerlijk Wetboek (art. 1146-1155 + art 1382-1386 bis) de basisvoorwaarden voor aansprakelijkheid vast:

- Je veroorzaakt schade als je “nadeel, verlies, vermindering van vermogen, van goederen of van personen” veroorzaakt.
- Een fout is m.a.w. “elke onvoorzichtigheid, onwetendheid, onbedachtzaamheid en elk verzuim in het nemen van voorzorgsmaatregelen waardoor je schade aan een ander kan voordoen.
Het begrip “fout” moet menselijk en redelijk worden opgevat. Je moet dus geen uitzonderlijke maatregelen treffen. Je begaat ook geen fout wanneer het schadelijk feit voorkomt uit een vreemde oorzaak, door toeval of door overmacht...
- Je kan alleen aansprakelijk gesteld worden als je door jouw fout schade berokkent aan een andere persoon.
- En misschien het belangrijkste element van al: er moet sprake zijn van schade die ontstaan is doordat iemand een fout heeft gemaakt. Er moet m.a.w. een oorzakelijk verband zijn.

Burgerlijke aansprakelijkheid organiseert de verhoudingen tussen burgers onderling en heeft een vergoedend karakter. Het is hierbij altijd de bedoeling de opgelopen schade te herstellen, niet de dader een straf op te leggen.

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Hiervoor legt voornamelijk het Strafwetboek de basisvoorwaarden vast.

Hier is er enkel een fout vereist om te spreken van aansprakelijkheid. Schade is niet vereist, de fout op zichzelf volstaat.

Een fout is hier het plegen van een misdrijf. Dat is een handeling die als overtreding is aangegeven in het Strafwetboek

De strafrechtelijke aansprakelijkheid regelt de verhoudingen tussen burger en staat. De nadruk ligt hier niet op de vergoeding van het slachtoffer, maar wel op het straffen van de dader van het misdrijf. Dit is dus een belangrijk verschil met burgerlijke aansprakelijkheid.

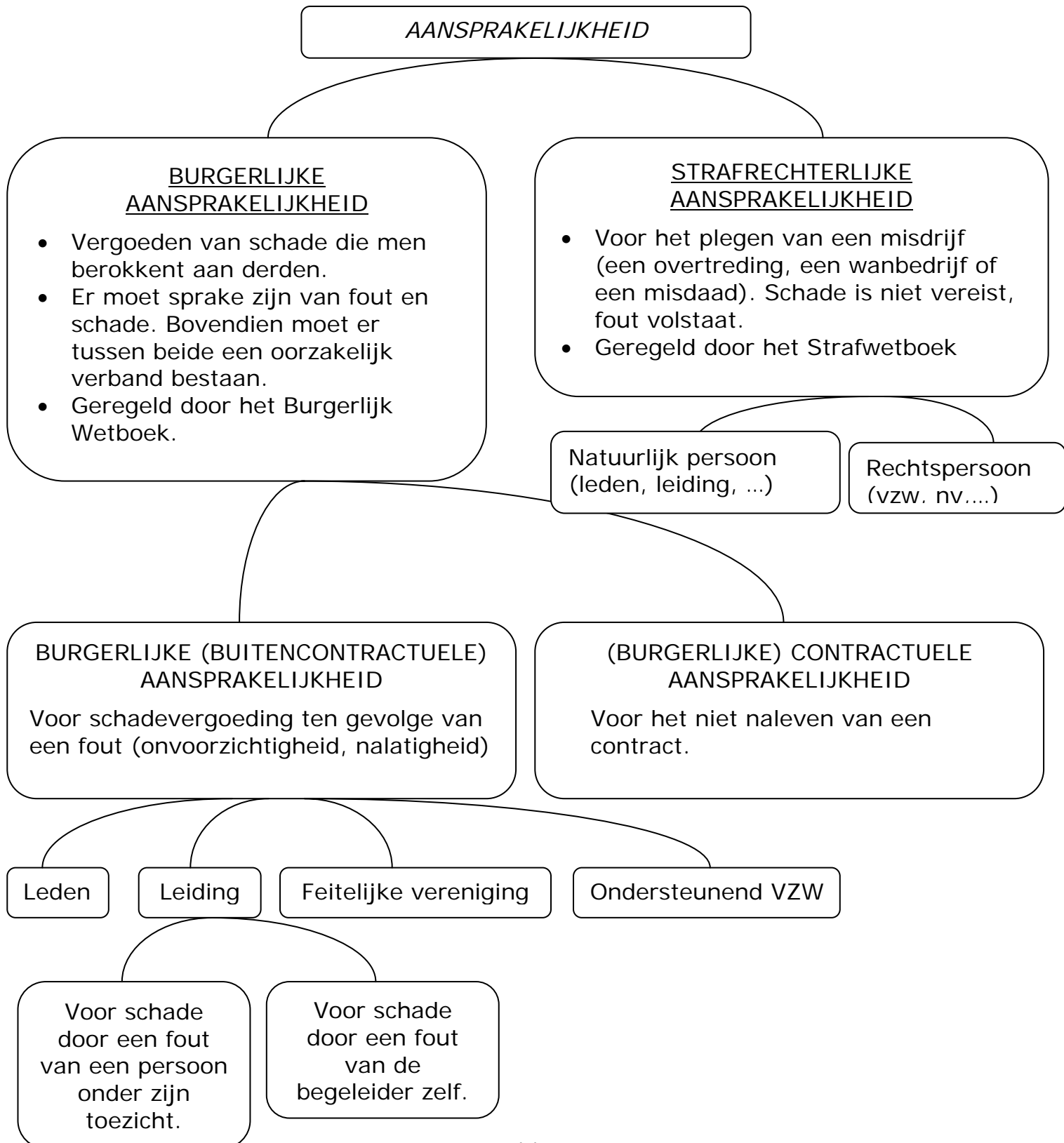
Ook andere wetten, buiten het Strafwetboek, kunnen strafsancities bevatten. In die gevallen spreekt men dan ook van strafrechtelijke aansprakelijkheid, wanneer een overtreding wordt begaan.

Voorbeelden: illegaal verbouwen of bouwen van een lokaal, milieu-overtredingen

3

De aansprakelijkheidsboom

Een hele, soms ingewikkelde, boterham. Tijd voor nog wat extra duidelijkheid: De aansprakelijkheidsboom!

4 Types aansprakelijkheid

4.1 Burgerlijke (buitencontractuele) aansprakelijkheid

a) Definitie

Burgerlijke aansprakelijkheid is dat type aansprakelijkheid dat in eerste plaats gevisieerd wordt in artikel 1382 Bis van het Burgerlijk Wetboek.

Als je per ongeluk schade berokkent bij iemand anders, dan ben je burgerlijk aansprakelijk voor die schade en moet je deze vergoeden.

Zoals in hoofdstuk 2 werd aangehaald, zijn er een aantal basisvoorwaarden te vervullen: er moet een fout zijn en deze moet gelinkt zijn aan de schade. Het moet ook duidelijk zijn wie de fout heeft begaan.

Een fout is hierbij steeds een inbreuk op een wettelijke norm, een nalatigheid of elke gedraging die een normaal voorzichtig mens, "een goede huisvader", in dezelfde omstandigheden niet zou stellen. Het is steeds aan de rechter om te bepalen of een iemand zich niet "als een goede huisvader" heeft gedragen en bijgevolg een fout heeft begaan en burgerlijk aansprakelijk kan worden gesteld.

Een fout is hierbij ruim te interpreteren.

Voorbeelden:

- *Je geeft per ongeluk een duw aan een ander lid, waardoor deze zwaar ten val komt: je begaat een fout (onvoorzichtigheid) en veroorzaakt zo schade, dus je bent aansprakelijk.*
- *Je loopt pardoes tegen de spiegel van een geparkeerde auto en deze breekt af: je begaat ook hier een fout (onbedachtzaamheid, onvoorzichtigheid) met een beschadigde wagen tot gevolg, je bent aansprakelijk.*

Wanneer is er **geen sprake van burgerlijke aansprakelijkheid**: wanneer je fout **opzettelijk** begaan wordt! Wanneer je met opzet schade berokkent, dan spreken we van strafrechtelijke aansprakelijkheid. Dit komt verder aan bod.

Burgerlijke aansprakelijkheid wordt altijd beoordeeld aan de hand van de concrete omstandigheden van het voorval. Er is dus altijd ruimte voor interpretatie.

b) Belangrijke begrippen en inzichten

➤ **Het goede huisvader principe**

Het principe van de goede huisvader betekent dat men zich gedraagt als een normaal vooruitziend en zorgvuldig persoon (de zgn. goede huisvader of bonus pater familias). De plicht van de "goede begeleider" of de "goede huisvader" valt uiteen in twee delen. Organisatie- en toezichtsplicht

➤ **De organisatie- en toezichtsplicht**

Zowel organisatiefouten als toezichtsfouten kunnen leiden tot burgerlijke aansprakelijkheid. Het zijn deze fouten die je als leiding extra in het oog moet houden.

De organisatieplicht betekent dat je bij de voorbereiding van een activiteit aandacht besteedt aan de mogelijke gevaren en dat je de nodige voorzorgen neemt.

Enkele voorbeelden:

- *Je plant een klimmuuractiviteit met je gidsen. Hiervoor consulteer je al eerst de richtlijnen van het verbond, die staan opgenomen in de publicatie **Speel op Veilig**. Verder neem je een ervaren begeleider bij de hand of sluit je een contract af met een uitbater van een klimzaal om de activiteit veilig te laten begeleiden.*
- *Je bent bezig met de kampvoorbereiding. Hiervoor neem je het "**kampvisum**" volledig door en neem je alle richtlijnen ter harte. Bovendien vul je het registratieformulier in en laat je dit ondertekenen door je districtscommissaris.*

De toezichtsplicht betekent dat je ervoor zorgt dat kinderen en jongeren zichzelf en elkaar niet in gevaar brengen. Heeft bijvoorbeeld iedereen reflecterend materiaal voor een wandeling in het donker en wordt dat ook gebruikt?

➤ **Waakzaam- en voorzichtigheid**

Tegen bovenstaande plichten mag je geen fouten maken. Je moet echter geen supermens zijn. Waakzaam en voorzichtig zijn, zoals van goede ouders verwacht wordt, is voldoende.

Je zal niet aansprakelijk gesteld worden als je je gedraagt als een 'goede begeleider', d.w.z. als je zoveel mogelijk gevaar voorziet en tracht uit te sluiten.

Je kan alleen aansprakelijk gesteld worden als een slachtoffer kan aantonen dat je schade hebt veroorzaakt door een gebrek aan waakzaamheid en voorzichtigheid in vergelijking met de algemeen geldende norm.

Ook kan je aansprakelijk gesteld worden, wanneer bewezen is dat je bepaalde duidelijke richtlijnen niet hebt nageleefd. Zo zal een rechter steeds onze pedagogische publicaties consulteren om te kijken welke richtlijnen wij opleggen aan onze vrijwilligers, om zo tot een oordeel te komen!

Voorbeeld:

*Onze publicatie **Speel op Veilig** legt strikte richtlijnen op omtrent kabelbaanactiviteiten. Zo ben je verplicht van een gekeurd kabelbaanpakket te gebruiken. Wanneer je toch met eigen materiaal een kabelbaan opstelt en er gebeurt een ongeval, kan je als leiding hiervoor aansprakelijk gesteld worden, omwille van het feit dat je een richtlijn niet hebt gevolgd!*

➤ **Verzekering burgerlijke aansprakelijkheid**

Gelukkig kan je een verzekering afsluiten om de burgerlijke aansprakelijkheid te dekken voor lichamelijke of stoffelijke schade die veroorzaakt wordt door nalatigheid of fouten. Behalve in geval van zware fouten zal de verzekering in jouw plaats de schade vergoeden.

Enkele voorbeelden van zware fouten:

- *Het kampvuur wordt niet voldoende gedoofd, waardoor een bosbrand ontstaat.*
- *Een kind van jouw groep laat een bal op straat rollen. Dit is op zich geen fout. Maar als hierdoor een verkeersongeval met gekwetsten wordt veroorzaakt, dan wordt het wel een fout.*
- *Een kind valt over rondslingerend materiaal van verbouwwerken aan het lokaal. De vereniging veroorzaakt hier schade door nalatigheid.*

Een begeleider kan ook aansprakelijk gesteld worden voor de gevolgen van een te trage of verkeerde hulpverlening. "Schuldig verzuim" wordt echter als een zware strafrechtelijke fout beschouwd. Hier is er geen verzekering die de schadevergoeding op zich zal nemen. Het begrip schuldig verzuim wordt verder in deze brochure behandeld als we het hebben over strafrechtelijke aansprakelijkheid.

➤ Verjaringstermijn

Voor buitencontractuele burgerlijke aansprakelijkheid heeft de wetgever een verjaringstermijn voorzien van 5 jaar. In bepaalde gevallen kan die termijn wel uitgebreid worden naar 20 jaar!

Concreet wil dit zeggen dat de schadelijder binnen de 5 jaar na kennisname van de schade, zijn vordering moet instellen om schadevergoeding te krijgen. Wacht hij langer, dan is de "dader" in principe "bevrijd" van de vordering en moet hij geen schadevergoeding meer betalen.

Het is de rechter die in principe beoordeelt of de vordering nog binnen de verjaringstermijn valt of niet. Het bepalen van de startdatum van deze periode, alsook opschortende of stuitende maatregelen die invloed hebben op de vijfjarige periode, is voer voor advocaten.

c) Wie kan er burgerlijk aansprakelijk zijn?

Leden

- Een kind of een jongere die een fout begaat en daardoor schade berokkent aan een ander kan aansprakelijk gesteld worden.

Voorbeeld:

Een kabouter trapt bij een spelletje voetbal een bal door het raam van de buurman

Normaal gezien is de kabouter in dit geval aansprakelijk. Het kind -of zijn ouders- kan de begeleider echter wel aansprakelijk stellen als ze kunnen bewijzen dat de begeleider onvoldoende toezicht heeft gehouden of onvoorzichtig is geweest.

- Ook voor lichamelijke schade geldt dit principe van burgerlijke aansprakelijkheid. Wel wordt geacht dat bijvoorbeeld sport en spel risico's inhoudt. Het slachtoffer van een spelongeval wordt bijgevolg geacht tot op zekere hoogte de gevolgen van de spelomstandigheden te aanvaarden.

Voorbeelden:

- *Een giver kwetst een ander kind tijdens een spelletje volleybal op de scoutsterreinen. Dit gebeurde zeker niet met opzet.*
- *Een jin schuift tijdens het voetballen uit en verzwikt zijn enkel.*

Het risico op letsels maakt deel uit van de spelomstandigheden. Soms is een ongeval louter een ongeval, zonder dat er een fout aan te pas komt of er een schuldige kan aangeduid worden. In zulke gevallen komt de ledenpolis tussen voor de medische kosten. In geval een niet-lid zo'n ongeval voorheeft (bv. ouders op de bezokedag op kamp), dient deze zijn privé-verzekering aan te spreken.

Leiding

Wanneer er een ongeval gebeurt in jouw groep, dan draai je hier als leider niet persoonlijk voor op, op voorwaarde dat je je gedraagt als goede huisvader.

De begeleider van een jeugdvereniging is de persoon die door de vereniging aangesteld is om toezicht uit te oefenen over een groep kinderen en jongeren die aan hem toevertrouwd zijn. De burgerlijke aansprakelijkheid van de begeleider kan 'algemeen' of 'specifiek' zijn.

- De begeleider kan aansprakelijk gesteld worden voor schade aan andere personen door eigen fouten (art. 1382 en 1383 BW). Dat noemt men de 'algemene burgerlijke aansprakelijkheid'. Dit kan bij een leider bijvoorbeeld een toezichts- of organisatiefout zijn.
- Een begeleider kan ook aansprakelijk gesteld worden voor schade door fouten van personen voor wie hij moet instaan (art.1384 BW). De 'specifieke burgerlijke aansprakelijkheid' van de begeleider kan alleen ingeroepen worden als de persoon voor wie hij moet instaan, schade veroorzaakt heeft door een fout volgens de principes van de algemene aansprakelijkheid.

Bij de specifieke aansprakelijkheid is er voorlopig geen wet die dit uitdrukkelijk ondersteunt, maar uit de rechtspraak kan je toch afleiden dat een rechter de begeleider in principe niet aansprakelijk zal stellen voor de schade veroorzaakt door personen voor wie hij moet instaan, behalve als men kan bewijzen dat hij er wel degelijk mee schuld aan heeft (bijvoorbeeld door gebrekkig toezicht). De begeleider wordt dus meestal onschuldig geacht zolang de andere partij zijn schuld niet heeft kunnen bewijzen.

Voorbeeld:

Twee kinderen spelen in normale omstandigheden in het lokaal. Even later dient de ene de andere een klap toe met lichamelijke schade tot gevolg. De ouders kunnen de begeleider aansprakelijk stellen. Zij moeten dan wel bewijzen dat hij het onheil had kunnen voorkomen. De begeleider kan zich verweren door aan te tonen dat het toezicht normaal werd uitgeoefend of dat het onmogelijk was de fout van het kind

te verhinderen: hetzij omdat zijn afwezigheid op het ogenblik van de feiten gewettigd was, hetzij omdat hij de fout van het kind niet kon voorzien en daardoor niet kon verhinderen (vb. door het plotse karakter).

Belangrijk: de vrijwilligerswetgeving!

Als leider voer je een opdracht uit voor Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw. Hierdoor ben je een soort van "aangestelde" voor deze vzw. De vrijwilligerswet dd. 1/8/2006 voorziet dat de vzw burgerlijk aansprakelijk is voor haar vrijwilligers. Simpel gezegd: Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw neemt de burgerlijke aansprakelijkheid over van haar leiding.

In de praktijk betekent dit dat de vzw voor al haar leden en leiding een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid heeft afgesloten en dat bij rechtszaken de leiding in de mate van het mogelijke buiten schot wordt gelaten en de vzw als mogelijke burgerlijk aansprakelijke partij in het geding wordt betrokken. Deze verzekering geldt enkel voor de buitencontractuele burgerlijke aansprakelijkheid.

Feitelijke vereniging (groep)

De meeste groepen van Scouts en Gidsen Vlaanderen zijn feitelijke verenigingen. Dit zijn eigenlijk "clubjes" van mensen die samen een maatschappelijk doel nastreven. Ze beschikken niet over een rechtspersoonlijkheid, maar zijn wel erkend door de koepel Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw.

De leden van de feitelijke vereniging kunnen enkel individueel en in eigen naam optreden, dagvaarden en gedagvaard worden, behalve wanneer ze door het geheel van de leden gemandateerd zijn. Dit kan door statuten op te maken van de feitelijke vereniging, een ledenlijst samen te stellen en een voorzitter aan te duiden. In de praktijk gaat men zelden zo ver, zeker omdat bij scouts- en gidsengroepen er regelmatig wissels zijn in wie welke verantwoordelijkheden opneemt.

Bovendien zorgen de bepalingen van de Vrijwilligerswet ervoor dat de overkoepelende vzw de burgerlijke aansprakelijkheid overneemt, zodat je als vrijwilliger zelf buiten schot blijft (op enkele uitzonderingen na).

Ondersteunende vzw

Veel groepen hebben een vzw die de scoutsgroep ondersteunt. Noodzakelijk is die rechtspersoonlijkheid echter alleen als je bijvoorbeeld onroerende goederen wil bezitten. Wenselijk is het als de vereniging risico loopt voor haar vermogen en

verantwoordelijkheid (bijvoorbeeld relatief veel geld, schulden,...). In andere gevallen hoeft dat niet, want er komt immers heel wat bij kijken. Meer informatie hierover vind je terug in de folder "VZW...een goed idee?"

Een vzw heeft een apart juridisch statuut en heeft als dusdanig wel juridische verantwoordelijkheid.

Aansprakelijkheid van een vzw:

- De aansprakelijkheid van een vzw is gebaseerd op art. 1382 van het B.W. dat stelt dat iedereen de schade moet vergoeden die hij veroorzaakt. Aangezien de vereniging als dusdanig rechtshandelingen kan stellen, kan de vzw of haar organen (de Algemene vergadering, de Raad van Beheer) fouten begaan.
- De vzw is dan rechtstreeks en als dusdanig verantwoordelijk. De beheerders zullen hiervoor niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden. Hun aansprakelijkheid is beperkt tot hun opdracht en de fouten die zij daarbij begaan. De opdracht die ze van de vereniging gekregen en aanvaard hebben, moeten ze naar best vermogen (als een 'goed huisvader') vervullen. Maar als ze desondanks door een fout schade veroorzaken, zal de vzw de schade moeten vergoeden.
- In uitzonderlijke gevallen kan de bestuurder van een vzw toch persoonlijk aansprakelijk gesteld worden. Om zich hiertegen in te dekken, kan de vzw voor al haar bestuurders wel een verzekering bestuurdersaansprakelijkheid afsluiten.
- De vzw die zelf vrijwilligers inschakelt voor haar werking, moet deze vrijwilligers verplicht verzekeren voor de buitencontractuele burgerlijke aansprakelijkheid (Vrijwilligerswetgeving!). M.a.w. wanneer de ondersteunende vzw van een scouts- en gidsengroep bepaalde activiteiten organiseert, moet deze vzw zelf voor alle noodzakelijke verzekeringen zorgen, ook voor al haar leden en vrijwilligers. De ledenpolis van Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw is dan niet van toepassing!

4.2 (Burgerlijke) Contractuele aansprakelijkheid

a) Definitie

Contractuele aansprakelijkheid is een speciale vorm van burgerlijke aansprakelijkheid. Zoals de term al doet verstaan moet er hierbij sprake zijn van

een **contractuele relatie**. De aansprakelijkheid die hieruit voortvloeit, is een gevolg van het niet naleven van gemaakte contracten.

De wet verplicht je tot de correcte uitvoering van een verbintenis of een overeenkomst (art. 1146-1155 van het Burgerlijk Wetboek).

Voorbeelden kunnen voor een scouts- en gidsengroep de volgende zijn:

- *Voor het zomerkamp wordt een kampterrein afgehuurd. In het contract staat dat er geen putten mogen gegraven worden op het terrein. De scoutsgroep besluit echter tijdens het kamp om op het veld een compleet mountainbike parcours aan te leggen, putten en heuvels inclusief. De eigenaar kan er niet met lachen... De scoutsgroep is aansprakelijk voor het niet naleven van het contract en zal de schade aan het terrein moeten vergoeden.*
- *Ter gelegenheid van de jaarlijkse scoutsfeest huurt de groep een lokale parochiezaal af. In het contract staat dat enkel drank geregeld via de parochiezaal verkocht mag worden. Wanneer de scoutsgroep zelf drank aanbrengt en deze verkocht wordt het contract niet nageleefd en kan een schadevergoeding gevraagd worden.*

b) Belangrijke begrippen & inzichten

- Een contract is een overeenkomst waarbij één of meerdere personen zich tegenover één of meer personen verbinden (art. 1101 BW).
- Het doet er niet toe of het gaat om een geschreven, ongeschreven of stilzwijgende overeenkomst.
- Sommige verbintenissen ontstaan zonder dat er enige overeenkomst is.
Voorbeelden:
 - verbintenis tussen burens
 - wanneer je een voorwerp van iemand in bewaring houdt (art. 1370 BW)
- De verjaringstermijn voor contracten is afhankelijk van het type contract en kan variëren van 5 tot 30 jaar!

c) Wie kan contractueel aansprakelijk worden gesteld?

De aansprakelijkheid verschilt naargelang wie de contracten heeft ondertekend:

- De meeste scouts- en gidsengroepen zijn feitelijke verenigingen. Aangezien deze geen rechtspersoonlijkheid hebben kunnen ze geen verbintenissen aangaan. De contracten worden dan ook ondertekend door bijvoorbeeld de groepsleiding. Deze geldt dan als contractant en is persoonlijk aansprakelijk als er iets misloopt bij het uitvoeren van het contract. Diegene die ondertekent is dus contractueel aansprakelijk, niet de feitelijke vereniging.
- Bij scouts- en gidsengroepen met een ondersteunende vzw ligt de zaak anders. Die vzw kan wel contracten afsluiten. De afzonderlijke leden van de vereniging zijn op die manier niet persoonlijk gebonden aan dat contract. In tegenstelling tot bij feitelijke verenigingen kunnen ze niet persoonlijk aansprakelijk worden gesteld, op voorwaarde dat het contract op naam van de vzw staat natuurlijk.

d) Wanneer kan je aansprakelijk worden gesteld?

- Als je een verbintenis niet correct nakomt, kan je contractueel aansprakelijk gesteld worden en verplicht worden tot een schadevergoeding.

Voorbeeld:

Er wordt vergeten de huur van de kampplaats van de zomer te storten. In het contract stond echter dat de huur voor een bepaalde datum betaald moest worden. Het contract werd dus niet nageleefd en is sprake van contractuele aansprakelijkheid.

- Je kan ook aansprakelijk gesteld worden voor schade aan een "toevertrouwd goed".

Voorbeeld:

Een groep leent een tent van een bevriende groep voor een weekend. Dit gebeurt zonder contract. Tijdens het weekend wordt de tent beschadigd. De scoutsgroep geeft de beschadigde tent in die staat terug. Ook hier is er sprake van contractuele aansprakelijkheid, ook al is er geen contract getekend tussen de 2 partijen.

4.3 Strafrechtelijke aansprakelijkheid

a) Definitie

Je bent strafrechtelijk aansprakelijk als je schuldig bent aan een misdrijf en op die manier een inbreuk op de wet begaat.

Om de goede orde in de samenleving te behouden legt de staat/wetgever bepaalde gedragingen op die niet getolereerd worden en die worden beschouwd als een misdrijf. Om een duidelijke lijn te trekken heeft de staat hiervoor normen vastgelegd. Hieraan zijn er bepaalde sancties of straffen gekoppeld voor diegene die de wet overtreedt of de sociale orde verstoort.

Tijdens scouts- en gidsenactiviteiten wordt je met deze problemen spijtig genoeg ook geconfronteerd. Enkele voorbeelden:

- *Een giver ziet de mooie blinkende BMX-fiets van een jonggiver wel zitten. Op een onbewaakt moment ziet hij zijn kans mooi en rijdt hij weg met de BMX richting zijn huis. Dit is diefstal en de giver in kwestie zal zelf voor de gevolgen moeten instaan..*
- *Een jin neemt drugs mee op buitenlands kamp, maar wordt aan de grensovergang gevat. Hij zal zelf voor de gevolgen moeten opdraaien.*
- *Bij ruzie tussen twee leiders ontstaat er een gevecht. Eén van de leiders geeft de andere leider opzettelijk een harde klap waardoor deze gewond raakt. Dit valt onder de categorie "opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen" en is dus strafbaar.*

In al deze gevallen is er sprake van een overtreding van de wet en dus van strafrechtelijke aansprakelijkheid. De schuldig in kwestie kan bijgevolg eventueel berecht worden. Gevolgen kunnen zijn: boetes, gevangenisstraf en uiteraard vermelding in het strafregister.

b) Wat houdt dit in?

Een inbreuk op de wet kan op verschillende manieren. Sommige dingen zijn vanzelfsprekend, maar soms zijn er minder evidente aspecten bij. Hier enkele aspecten ervan die van toepassing kunnen zijn bij een jeugdbeweging:

- **Evidente strafrechtzaken** zoals diefstal of inbreuken op de verkeers- of drugswetgeving...

➤ **Opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen** (art 392-417 Sw.)

➤ ***Onopzettelijke toebrengen van slagen en verwondingen***

Je kan schuldig zijn aan het onopzettelijk toebrengen van letsel door een gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg, maar zonder het oogmerk om schade aan te brengen (art. 418 Sw.).

Elke fout die je kan maken, hoe licht deze dan ook is, kan een gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg betekenen. Met alle gevolgen vandien...

Voorbeeld:

Een leider helpt een kleine kapoen om over een put te springen. De leider verliest echter de greep over het kind, dat daardoor in de put valt. De leider kan aansprakelijk worden gesteld voor onopzettelijke slagen en verwondingen.

Toch mag je ervan uitgaan dat de 'fout' hier moet zijn zoals in art. 1382-1383 BW. Dat betekent dat niet de lichtste fout in aanmerking komt, maar slechts de fout van wie "niet zijn best gedaan heeft". Het verschil met burgerlijke aansprakelijkheid lijkt hier klein. Meestal is het na een klacht bij de politie en na beoordeling van het parket, dat zulke dossiers voor een strafrechter kunnen komen.

➤ **Schuldig verzuim** (art 422bis en ter Sw.)

Door het verzuimen van iets te doen kan je ook de wet overtreden. Bijvoorbeeld iemand in nood niet helpen.

Voorbeeld:

Tijdens een fuif valt één van je leden van de trap en loopt hierdoor een ernstige hoofdwonde op. In plaats van zo snel mogelijk de eerste hulp toe te dienen (ambulance bellen, de wonde trachten te stelpen en de gewonde zo goed mogelijk bijstaan), besluit je gewoon verder te feesten. Hierdoor verliest het lid zo veel bloed, dat hij in een coma belandt. Dit is een vorm van "schuldig verzuim".

Dit wil niet zeggen dat je als leider zelf actief moet ingrijpen in situaties die je zelf niet te baas kan. Hulp bieden in nood, is bijvoorbeeld ook de politie of een ambulance bellen of iemand erbij roepen die wel de kennis heeft om de juiste hulp te bieden.

➤ **Misbruik van vertrouwen** (art 491-495bis Sw.)

Misbruik van vertrouwen is de bedrieglijke verduistering of verspilling, ten nadele van een ander, van voorwerpen die men ontvangen had onder de verplichting van ze terug te geven of ze voor een bepaald doel te gebruiken of aan te wenden.

Voorbeeld: *De penningmeester van een vzw die een scouts- en gidsengroep ondersteunt, misbruikt gelden van de vzw om een privéreisje te betalen.*

➤ **Uitgeven en verspreiden van geschriften zonder naam** (art 299 ev. Sw.)

Wie bewust meewerkt aan het uitgeven of verspreiden van drukwerk in één of andere vorm, zonder vermelding van een verantwoordelijke uitgever, kan strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Het maakt geen enkel verschil of je nu vrijwilliger of beroepskracht bent. Steeds een verantwoordelijke uitgever vermelden is dus de boodschap wanneer je bijvoorbeeld een fuif organiseert en als promotie affiches gaat hangen in de omliggende gemeenten.

c) Wie kan strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld?

Zowel natuurlijke als rechtspersonen kunnen strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Concreet bij de scoutswerking houdt dit in dat zowel leden, leiding als een vzw aansprakelijk kunnen zijn bij een strafrechtelijke overtreding. Een feitelijke vereniging niet.

Niet simpel. Hoog tijd voor wat extra verduidelijking:

Leden en Leiding

Wanneer een lid of leider de wet overtreedt, zal deze hier normaal gezien ook persoonlijk voor moeten opdraaien en eventueel gestraft worden.

Voorbeeld:

Een ongehoorzaam kind raakt gekwetst door de slagen van een begeleider. De begeleider beging een zware strafbare fout. Hij is daarvoor zelf en alleen aansprakelijk.

Een leider zal niet aansprakelijk worden gesteld voor een misdrijf dat werd gepleegd door een lid. Naar analogie met vorig voorbeeld zal dus ook een lid die

bijvoorbeeld slagen toedient aan een ander, daarvoor strafrechtelijk aansprakelijk zijn.

Een vzw (ondersteunende of bijvoorbeeld de vzw Scouts en Gidsen Vlaanderen) kan wel strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor bijvoorbeeld een misdrijf van een leider. Dit gebeurt echter enkel in heel bijzondere gevallen en ook enkel wanneer de misdrijven die de leider heeft begaan, hebben plaatsgevonden in het kader van de uitoefening van de activiteiten van de rechtspersoon. Hierover in het volgende punt meer duidelijkheid.

Algemeen kan gesteld worden, dat als je iets strafrechtelijk mispeutert, je hier ook zelf voor zal moet opdraaien.

VZW

Tot voor enkele jaren kon enkel een natuurlijk persoon strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld bij inbreuken op het strafrecht. Een rechtspersoon kon wel misdrijven plegen, maar niet worden gestraft. Het misdrijf werd dan altijd toegerekend aan een natuurlijk persoon.

Dit is sinds 1999 veranderd. Een vzw kan nu wel veroordeeld worden voor strafrechtelijke inbreuken, gepleegd door natuurlijke personen die in haar naam optraden.

Wanneer een leider een misdrijf begaat en de overtreding:

- heeft een intrinsiek verband met de verwezenlijking van het doel van de vzw;
- heeft een intrinsiek verband met de waarneming van de belangen van de vzw;
- werd begaan voor rekening van de vzw;

dan kan de vzw hiervoor strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

Dit wil niet zeggen dat je als leider maar doet wat je wil. **Je zit dus zeker niet 'safe' als leider.** De vzw (Scouts en Gidsen Vlaanderen of de ondersteunende vzw) zal **slechts in enkele specifieke gevallen** en na beoordeling van het parket en de strafrechter, de strafrechtelijke aansprakelijkheid toegeschoven krijgen. In de meeste gevallen zal je, als je zwaar in de fout bent gegaan, er ook persoonlijk voor moeten boeten...

4.4 Objectieve aansprakelijkheid

a) Definitie

Soms is bij een schadegeval de fout niet meteen duidelijk. Om deze (soms tijdelijke) leemte op te vullen catalogiseert de wet sommige omstandigheden onder de noemer van foutloze of objectieve aansprakelijkheid.

Iemand die schade ondervindt, veroorzaakt door brand of ontploffing in een inrichting die voor het publiek toegankelijk is, kan de uitbater van die plaats aansprakelijk stellen, zonder dat hij welke fout dan ook in hoofde van deze uitbater moet bewijzen.

Voorbeeld:

Een feest in een café. Plots vatten de gordijnen vuur en een aantal bezoekers raken gekwetst. In eerste instantie is dan niet duidelijk wie verantwoordelijk is: de uitbater van het café die een verwarmingstoestel te dicht bij de gordijnen had geplaatst, of een klant die een brandende sigaret te dicht bij de gordijnen hield of wie weet heeft iemand wel opzettelijk brand gesticht? De slachtoffers zullen op basis van de objectieve aansprakelijkheid alvast een vergoeding krijgen via de uitbater. Nadien kan nog uitgezocht worden wie de werkelijke aansprakelijke is.

b) Verzekering objectieve aansprakelijkheid

Als bescherming tegen foutloze aansprakelijkheid is de uitbater wettelijk verplicht een verzekering objectieve aansprakelijkheid af te sluiten. Via deze verzekering komt de verzekering tussen van zodra er schade is en er sprake is van objectieve aansprakelijk (er wordt dus niet gekeken of er een 'fout' gemaakt wordt).

Dergelijke aansprakelijkheid geldt enkel in zeer specifieke gevallen, bijv. voor 'brand en ontploffing in alle inrichtingen die gewoonlijk voor het publiek toegankelijk zijn, zelfs al wordt het publiek er slechts onder bepaalde voorwaarden toegelaten'.

Een verzekering objectieve aansprakelijkheid is een verzekering die dient om de slachtoffers van een ramp al direct een eerste uitkering te geven, zonder dat daarvoor al direct een aansprakelijke wordt aangeduid. Achteraf wordt dan de schade eventueel van de werkelijke aansprakelijke teruggevorderd (wanneer het onderzoek is afgerond).

Omdat dit vaak procedures zijn die jaren lopen, is zo'n verzekering objectieve aansprakelijkheid een welkom iets voor de slachtoffers van zo'n ramp, die dan toch al direct een deel van hun schade vergoed zien.

c) Noodzakelijk voor een scouts- en gidsengroep?

Normaal gezien is de verzekering objectieve aansprakelijkheid niet noodzakelijk voor een scouts- en gidsengroep. Enkel de eigenaar of de vaste uitbater(s) van een publiek lokaal is verplicht zich te verzekeren voor alle vaste of losse activiteiten die er plaatsvinden. De toevallige organisator van een activiteit moet dit dus niet doen.

Lokalen van plaatselijke jeugdgroepen moeten niet verzekerd worden, maar polyvalente ruimtes of sportzalen echter wel. Deze regel kan eventueel wel gevolgen hebben voor een scouts- en gidsengroep.

Wat met een jeugdlokaal dat beschouwd wordt als polyvalente ruimte?

- Zolang je je lokalen gebruikt voor de eigen leden en slechts zeer sporadisch openstelt voor externen, heeft het jeugdlokaal voorrang en moet je de verzekering objectieve aansprakelijkheid niet afsluiten.
- Van zodra je je lokalen geregeld verhuurt aan externen, krijgt de polyvalente ruimte voorrang, en moet je je toch verzekeren. In dat geval kan je je ofwel voor bepaalde dagen verzekeren, ofwel permanent.

Je kunt een verzekering tegen objectieve aansprakelijkheid afsluiten via bijvoorbeeld Ethias, Prins-Bisschopssingel 73, 3500 Hasselt. Contactpersoon: Katrien Germeys, tel. 011/28.22.66, e-mail: katrien.germeys@ethias.be

d) burenhinder

Een andere toepassing van "foutloze" of objectieve aansprakelijkheid, is burenhinder. Dit wordt geregeld in art. 544 van het Burgerlijk Wetboek.

Bij recente rechtspraak, zijn er een aantal voorwaarden geformuleerd, om van burenhinder cfr. art 544 te spreken:

- 1) nabuurschap tussen de eigendommen (niet noodzakelijk aanpalend, maar wel elkanders buur zijn)
- 2) er moet overlast of hinder zijn door een daad of nalatigheid
- 3) een oorzakelijk verband tussen het nabuurschap en de overlast of hinder
- 4) de overlast of hinder moet voldoende ernstig zijn (de grens van "normale ongemakken" werd overschreden). Dit is een feitenkwestie, waar de rechter een oordeel in moet vellen.

voorbeeld:

Jullie sjoeren een klimconstructie waardoor jullie leden een vrije inkijk hebben in de woonst van de buurman. Die pikt dit niet en trekt naar de rechter om afbraak van de constructie en een schadevergoeding te eisen. Het is aan de rechter om te oordelen of hier sprake is van burenhinder cfr. art 544.

4.5 Morele aansprakelijkheid

a) Persoonlijke morele aansprakelijkheid

Persoonlijke morele aansprakelijkheid wordt ook wel eens "het geweten" genoemd. Het is het gevoel verantwoordelijk te zijn voor de schade aan een ander persoon of aan materiaal. Dit terwijl het kan zijn dat er volgens de wet totaal geen sprake is van aansprakelijkheid.

Het is gebaseerd op een individuele norm en wordt door ieder zijn hoogstpersoonlijke "geweten" bepaald. In sommige situaties voelen mensen zich verantwoordelijk ook al iets er geen objectief vaststelbare fout gebeurd. Maar de situatie kan zich evengoed andersom voordoen: in sommige situaties voelen personen zich niet aansprakelijk, terwijl dat er wel duidelijk objectief waarneembare fouten begaan zijn...

b) Morele aansprakelijkheid tegenover Scouts en Gidsen Vlaanderen

Buiten het persoonlijke geweten, bestaat er ook zoets als het geweten van onze beweging. Dit geweten wordt vastgelegd in de spelregels en richtlijnen in allerhande publicaties van Scouts en Gidsen Vlaanderen. Deze hebben tot doel dat zowel leden als leiding zich gedragen binnen deze pedagogisch vastgelegde regels.

Het is bijvoorbeeld niet omdat iets verzekerd is, dat "de dader" zich daarvan niks moet aantrekken. Het "geweten van Scouts en Gidsen Vlaanderen" speelt hier ook een rol. Als de beweging van oordeel is dat je moreel aansprakelijk wordt geacht voor een bepaald gebeurtenis, zijn er hieraan dan ook sancties gekoppeld. Sancties met al laatste stap uitsluiting uit Scouts en Gidsen Vlaanderen.

Met andere woorden. Als leider van Scouts en Gidsen Vlaanderen moet je dus niet alleen rekening houden met de strikt juridische kant van aansprakelijkheid, ook deze morele aansprakelijkheid speelt een grote rol.

5

Aansprakelijkheid en verzekeringen

5.1. De vrijwilligerswet

Op 1 augustus 2006 trad de vrijwilligerswet in werking. Deze wet regelt wat er van organisaties en hun vrijwilligers wordt verwacht op een aantal vlakken. Zo worden er maatregelen voorzien omtrent onkostenvergoedingen en ook de aansprakelijkheid van vrijwilligers wordt in deze wet geregeld.

Meer concreet bepaalt de wet dat de organisatie die vrijwilligers aanstelt, steeds burgerrechtelijk aansprakelijk is voor haar vrijwilligers. Dit geldt wanneer het om "gewone" fouten gaat, waardoor schade veroorzaakt wordt aan een derde partij. Dit geldt ook voor de "occasionele" vrijwilliger. Dus wanneer iemand één weekendje mee helpt fourieren op een leidersweekend, dan is ook de vrijwilligerswet van toepassing.

Wanneer is de organisatie niet aansprakelijk?

- wanneer de vrijwilliger een grove fout maakt (bijvoorbeeld dronken achter het stuur rijden, diefstal). Er moet dan aangetoond worden dat de schade in verband met deze grove fout stond.
- de vrijwilliger maakt herhaaldelijk dezelfde lichte fouten: de bewijslast ligt hier wel bij de organisatie, bv. herhaalde (schriftelijke) waarschuwingen
- bedrog (iets opzettelijk fout doen met het oogmerk schade te verrichten)

Bovendien is de organisatie niet verantwoordelijk wanneer de vrijwilliger schade aan zichzelf berokkent!

Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw is dus burgerrechtelijk aansprakelijk voor al haar vrijwilligers. In de praktijk wordt dit geregeld door de ledenpolis, die de burgerlijke aansprakelijkheid verzekert. Deze verzekering geldt enkel voor de buitencontractuele burgerlijke aansprakelijkheid.

5.2. Verzekeringen bij Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw

Hier gaan we direct "to the point" komen: buitencontractuele burgerlijke aansprakelijkheid is verzekerd in het standaard Scouts en Gidsen Vlaanderen-pakket (via de **ledenpolis**), contractuele en strafrechtelijke aansprakelijkheid niet (tenzij er een bijkomende verzekering is afgesloten, bv. voor gehuurd materiaal). Ook de waarborg objectieve aansprakelijkheid is niet verzekerd via de scoutsverzekeringen. Morele aansprakelijkheid is uiteraard ook absoluut onverzekerbaar.

Let wel, de standaard verzekering via Scouts en Gidsen Vlaanderen komt enkel tussen bij scouts-en gidsenactiviteiten! Om te bepalen of iets al dan niet zo'n activiteit is, zijn er criteria vastgelegd. Meer informatie hierover vind je terug in folder "Goed verzekerd?".

Een groots opgezette fuif bijvoorbeeld valt hier niet onder. Wanneer er iets gebeurd tijdens zo'n niet scouts- en gidsenactiviteit en een leider wordt burgerlijk aansprakelijk gesteld, dan zal de standaard scoutsverzekering niet tussenbeide komen.

5.3. Wanneer geldt wat?

Hieronder een praktijkvoorbeeld om de verschillende types aansprakelijk te duiden en te koppelen aan een eventuele tussenkomst van de verzekeringen via Scouts en Gidsen Vlaanderen:

*Vier Jonggidsen rijden op de Kustdijk met een gehuurde go-car. Een oud vrouwtje vormt echter een onverwachte hindernis. Ze kunnen niet meer stoppen en hebben de keuze : de dame aanrijden of de bakkerij binnenrijden. Ze kiezen voor het laatste en doen dit met stijl :
via de etalage.*

Wie is aansprakelijk en wie moet welke schade betalen?

- Indien er schade aan de gehuurde go-car is, zal een schadevergoeding betaald moeten worden. Dit valt onder contractuele aansprakelijkheid, ook al is er bij het huren (waarschijnlijk) niets ondertekend. Dit is niet verzekerd binnen de ledenpolis van Scouts en Gidsen Vlaanderen.
- De kapotte winkelruit (en de taarten): burgerlijke aansprakelijkheid van leden tegenover derden. De familiale verzekering van de vier Jonggidsen zal eerst moeten tussenkomen, de ledenpolis van Scouts en Gidsen Vlaanderen neemt de eventuele franchise op zich.
- Indien het vrouwtje ondanks het spectaculaire manoeuvre toch gewond is kan de rechter in het ergste geval oordelen dat het hier om onopzettelijke slagen en verwondingen gaat (strafrechtelijke aansprakelijkheid). De Jonggidsen zijn dan zelf aansprakelijk. Maar dit zal waarschijnlijk niet gebeuren, omdat de Jonggidsen hun best gedaan hebben om haar te ontwijken. Aan de rechter om te oordelen of ze voorzichtig genoeg geweest zijn... Dit is niet verzekerd bij Scouts en Gidsen Vlaanderen (je kan je niet verzekeren tegen het overtreden van de wet), maar je krijgt eventueel wel dekking voor

rechtsbijstand (dit wil zeggen dat de verzekering de tussenkomst van een advocaat betaalt).

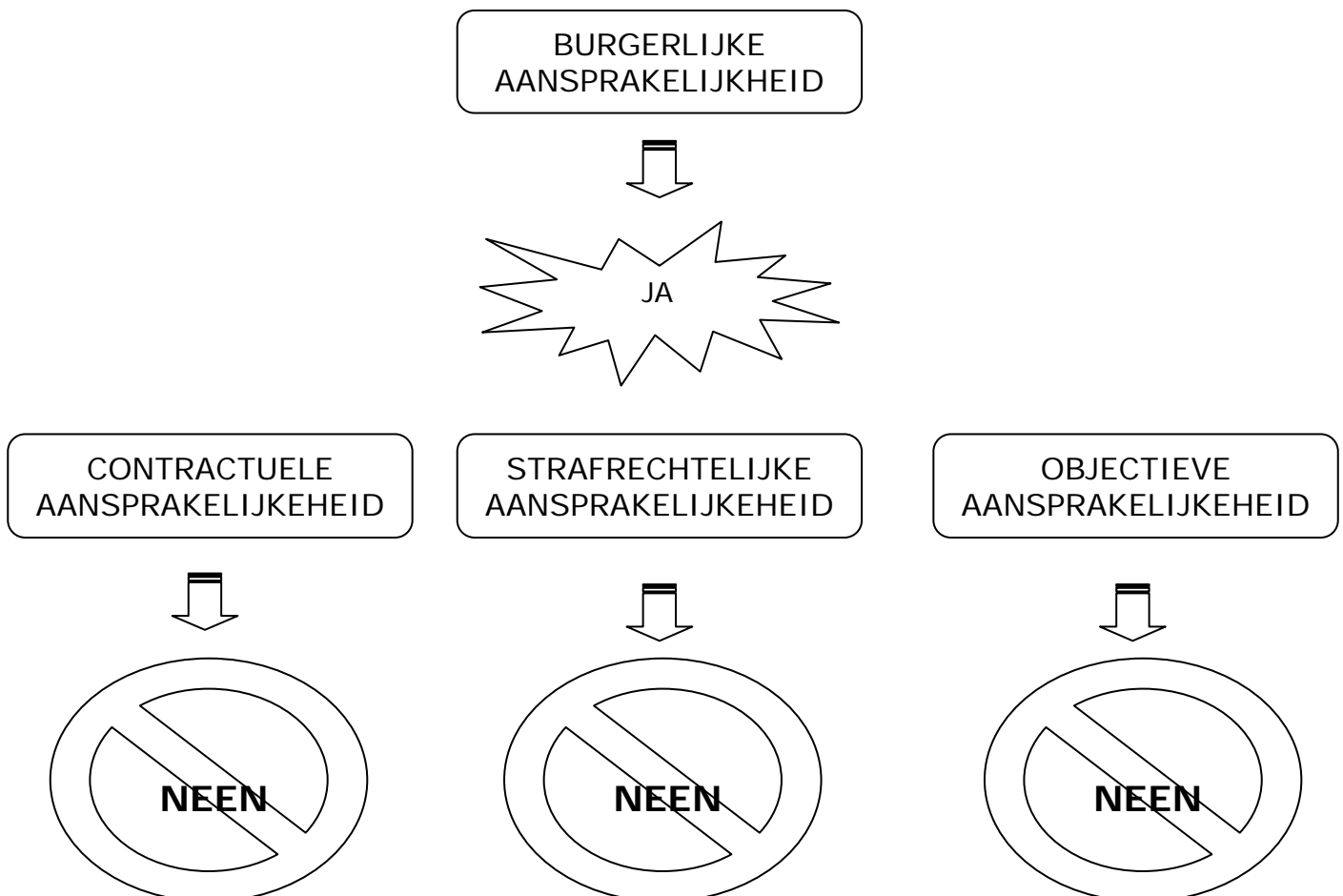
- Het hangt af van de interpretatie van de rechter of de leiding al dan niet aansprakelijk zal gesteld worden. Leiding van jeugdbewegingen wordt in de wet (nog) niet gelijk gesteld met ouders of leerkrachten. Men gaat er dus niet zomaar van uit dat ze aansprakelijk zijn.

Wel heeft leiding organisatie- en toezichtsplicht. Men zal nagaan of de activiteit grondig is voorbereid. Wanneer dit niet is gebeurd heeft de leiding organisatie- of toezichtsfouten gemaakt en kunnen ze burgerlijk aansprakelijk worden gesteld. Hierbij zal onder andere bekeken worden of dit ongeval te voorzien en/of te voorkomen was. Kleine geruststelling hierbij: als leider ben je niet aansprakelijk voor 'grillige reacties' (vb. het uitwijkmanoeuvre) van de leden.

Wanneer de leiding burgerlijk aansprakelijk wordt gesteld, geldt ook hier de ledenpolis en komt deze tussen.

samengevat:

Standaard verzekerd via Scouts en Gidsen Vlaanderen? (enkel bij scouts en –gidsenactiviteiten!!!)

6 FAQ aansprakelijkheid

Een “goede huisvader”? Hoe kunnen we dat zijn?

Een fout als goede huisvader is niet steeds een inbreuk op geschreven regels, geboden of verboden. Zo'n fout is vaak een afweging tegenover het zorgvuldigheidscriterium. Als een normaal voorzichtig en redelijk leid(st)er in dezelfde omstandigheden op dezelfde wijze zou gehandeld hebben, is er geen sprake van een fout en is er gehandeld als een “goede huisvader”.

De zorgvuldigheidsnorm wordt niet overschreden als je je gedraagt als een vooruitziend en zorgvuldig persoon. Dit wil zeggen dat je de nadelige gevolgen van een daad kan inschatten en deze probeert te vermijden.

Er wordt op een fuif een jas gestolen, maar er hing een bordje bij “wij zijn niet aansprakelijk”. Wat is hier de waarde van?

Zo'n bordje, zeker als het gaat over diefstal, heeft geen enkel nut als je met een betalende vestiaire werkt. Dan ben je sowieso verantwoordelijk. Zo'n bordjes hebben wel nut als je ze schrijft in de trant van “de vestiaire is gratis, er is geen bewaking voorzien, je jas ophangen is dan ook op eigen verantwoordelijkheid.”

Strik gezien moet er zelfs bij een onbewaakte kapstok geen bordje hangen waarop staat dat iedereen verantwoordelijk is voor z'n eigen kleren. Maar je zal op meer begrip kunnen rekenen als organisator wanneer er klachten komen over gestolen stukken, als je kan verwijzen naar zo'n bordje.

Waarom moet bij een ongeval met aansprakelijkheid ook steeds de persoonlijke familiale verzekering ingeschakeld worden, als de ledenpolis van Scouts en Gidsen Vlaanderen toch de schade dekt?

In eerste instantie komt altijd de familiale verzekering van de “dader” tussen in de schade. Dit is zo bij wet geregeld in 1992 en concreet gemaakt door een overeenkomst tussen de verzekeringsmaatschappijen. De ledenpolis zal er echter voor zorgen dat het volledige schadebedrag wordt vergoed. Dit wil zeggen: is er een vrijstelling van toepassing bij de familiale verzekering, dan wordt die vrijstelling wel door de ledenpolis opgevangen. Of als de familiale verzekering gelimiteerd is of je hebt zelf geen familiale verzekering, zal de ledenpolis het (resterend) schadebedrag op zich nemen i.g.v. burgerlijke aansprakelijkheid.

7 Nuttige links en adressen

- **Regelgeving:** www.vrijwilligerswetgeving.be
- **Federale Overheidsdienst Justitie**
Waterloolaan 115
1000 Brussel
Tel 02/542.65.11
www.just.fgov.be
- De **verzekeringsmaatschappij** van Scouts en Gidsen Vlaanderen is **Ethias NV**
Prins-Bisschopssingel 73
3500 Hasselt
Tel.: 011/ 28 21 11
Fax: 011/ 28 20 20
- **Documentatie en fiches:**
 - **Steunpunt Jeugd**
Arenbergstraat 1 D
1000 Brussel
Tel.: 02/551 13 50
Fax: 02/551 13 85
info@steunpuntjeugd.be
 - **VVJ – Vlaamse Vereniging Jeugddiensten en Consulanten**
Publicatie Grabbelton rond aansprakelijkheid
<http://www.vvj.be/upload/leesvoer/Aansprakelijkheid.pdf>
 - **Vlaams Steunpunt vrijwilligerswerk:** www.vrijwilligersweb.be

